

Sygn. akt I ACa 391/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 czerwca 2013 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu – Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	Prezes SA Andrzej Niedużak (spr.)
Sędziowie:	SSA Walter Komorek SSA Grażyna Matuszek
Protokolant:	Justyna Łupkowska

po rozpoznaniu w dniu 5 czerwca 2013 r. we Wrocławiu na rozprawie

sprawy z powództwa **T. J.**

przeciwko **M. S. (1), M. S. (2), Funduszowi (...) S.A. Spółce komandytowo-akcyjnej w W.**

o ustalenie

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Opolu

z dnia 11 grudnia 2012 r. sygn. akt I C 373/12

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od powódki na rzecz Funduszu (...) S.A. Spółki komandytowo-akcyjnej w W. kwotę 2.700 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.**

UZASADNIENIE

T. J. domagała się ustalenia, że czynność prawna w postaci umowy zawartej w dniu 6 września 2011 r. pomiędzy M. S. (2) i J. S. z jednej strony a Funduszem (...) S.A. w W., na mocy której przeniesiona została na rzecz Funduszu własność spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu w zamian za spełnianie dożywotniego świadczenia pieniężnego (umowa renty odpłatnej).

Pozwany Fundusz (...) S.A. Spółka komandytowo-akcyjna

w W. domagała się oddalenia powództwa podnosząc w pierwszej kolejności, że po stronie powódki występuje brak niezbędnego interesu prawnego.

Pozwana M. S. (2) uznawała powództwo w całości.

Pozwany M. S. (1) – spadkobierca J. S. nie zajął stanowiska w sprawie.

Sąd Okręgowy w Opolu wyrokiem z dnia 11 grudnia 2012 r. oddalił powództwo i zasądził od powódki na rzecz pozwanego Funduszu 3.617 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Sąd Okręgowy ustalił, że T. J. jest córką pozwanej M. S. (2) i pasierbicą J. S. S.. Pozwany M. S. (1) jest synem J. S. S.. Testamentem z dnia 21.04.1998 r. powódka T. J. została przez swoją matkę powołana do całego spadku.

W dniu 6 września 2011 r. M. S. (2) i jej mąż J. S. S. zawarli w formie aktu notarialnego z Funduszem (...) S.A. w W.

umowę, na mocy której przenieśli na pozwanego Fundusz własność spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu nr (...) położonego w O. przy ul. (...),

w zamian za spełnienie na ich rzecz dożywotnio powtarzalnych świadczeń pieniężnych (umowa renty odpłatnej). W dniu 10.03.2012 r. J. S. S. zmarł. Rodzina małż. S. na początku 2012 r. powzięła wiadomość o treści dokonanej przez nich czynności prawnej. Pozwana M. S. (2) ur. w (...) r. cierpi na wiele schorzeń.

W ocenie Sądu Okręgowego powódka wykazała jedynie swój interes faktyczny w wytoczeniu powództwa, co nie wystarcza do jego uwzględnienia. Konieczne jest wykazanie interesu prawnego, tego zaś powódka nie wykazała. Sąd podkreślił,

że powódka nie pozostaje w jakimkolwiek stosunku prawnym z pozwanym Funduszem Hipotecznym. Dalej Sąd Okręgowy wskazał, że po stronie pozwanej występuje współuczestnictwo konieczne, co oznacza, że do skutecznego uznania powództwa potrzebna jest zgoda wszystkich współuczestników.

W złożonej apelacji powódka podnosiła zarzuty naruszenia art. 189 k.p.c. przez błędne przyjęcie przez Sąd, iż nie ma ona interesu prawnego w wytoczeniu powództwa, podczas gdy będąc testamentową spadkobierczynią M. S. (2), przysługuje jej interes prawny. Dalej powódka zarzucała, że Sąd nie rozpoznał istoty sprawy ograniczając się do oddalenia powództw w oparciu o przesłankę unicestwiająca, tj. brak interesu prawnego w wytoczeniu powództwa.

W odpowiedzi na apelację pozwany Fundusz Hipoteczny domagał się oddalenia apelacji i zasądzenia na jego rzecz kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd pierwszej instancji są wyczerpujące i nie są przez strony podważane. Sąd Apelacyjny akceptuje te ustalenia i przyjmuje za podstawę faktyczną wyrokowania.

Problematyka granic dopuszczalności korzystania z tej formy ochrony prawnej, jaką daje uregulowane w art. 189 k.p.c. powództwo o ustalenie

przez sąd stosunku prawnego lub prawa, nie jest wolna od kontrowersji.

Ich źródłem stała się zmiana pierwotnej regulacji Kodeksu postępowania cywilnego

w tym przedmiocie oraz przyjmowana na tle wcześniejszych regulacji praktyka.

Spory dotyczyły w szczególności tego, czy dopuszczalne jest dochodzenie na drodze powództwa ustalającego tylko roszczeń wypływających z ustalonego stosunku prawnego jeszcze niewymagalnych, innymi słowy, czy wymagalność roszczenia eliminowała możliwość korzystania z tej formy ochrony prawnej na rzecz powództwa

o świadczenie. Obecnie przyjmuje się elastyczne pojmowanie interesu prawnego,

z uwzględnieniem celowościowej jego wykładni, konkretnych okoliczności danej sprawy i od tego, czy w drodze innego powództwa (oświadczenie) strona

może uzyskać pełną ochronę. Interes prawny powoda jest przesłanką materialnoprawną powództwa o ustalenie.

Stwierdzenie jego braku powoduje oddalenie powództwa z powodu jego bezzasadności (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2004 r., II CK 387/02, LEX Nr 391789; z dnia 18 czerwca 2009 r., II CSK 33/09, OSNC – ZD 2010, Nr B, poz. 47; także wyrok SA w Łodzi z dnia

13 grudnia 2012 r., III APa 15/12, LEX Nr 1282764). Jak wskazał Sąd Najwyższy

w wyroku z dnia 19 listopada 2012 r. (II PK 106/12, LEX Nr 1284745), orzekając na podstawie art. 189 k.p.c. sąd nie może stwierdzić, że powód nie ma interesu prawnego w ustaleniu stosunku prawnego lub prawa, nie identyfikując

stosunku lub prawa przez wskazanie przepisu, z którego ten stosunek prawny lub prawo wynika. Podsumowując powyższe należy stwierdzić, że art. 189 k.p.c. można traktować jako przepis, który przyznaje prawo do obrony praw podmiotowych. Identyfikacja tych praw podmiotowych jest warunkiem skutecznego ubiegania się o ich ochronę. Innymi słowy można powiedzieć, że konieczne jest wskazanie przedmiotu (obiektu) ochrony. Powództwo T. J. podlegało oddaleniu ponieważ powódka nie dysponuje prawem nadającym się do ochrony. Sama powódka upatruje tego prawa w tym, że jak sądzi (ma nadzieję wynikającą z treści testamentu), zostanie spadkobierczynią swojej matki M. S. (2). Jako spadkobierczyni nie uzyska korzyści, których oczekiwała. Opisana sytuacja ukazuje wyraźnie, że powódka nie dysponuje żadnym podlegającym ochronie prawem podmiotowym. Prezentując odmienne stanowisko powódka myli roszczenie istniejące lecz jeszcze nie wymagalne z brakiem roszczenia. Akceptacja argumentów powódki prowadziłaby do niemożliwego do przyjęcia modelu zaskarżalności czynności rozporządzających spadkodawcy przez każdego potencjalnego spadkobiercę.

Skoro Sąd prawidłowo ocenił, że powódka nie ma interesu prawnego w wytoczeniu powództwa i z tego powodu powództwo oddalił, to nie ma podstaw twierdzenia, że Sąd nie rozpoznał istoty sprawy. Mając to na uwadze, na podstawie art. 385 k.p.c., apelację powódki oddalono. O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.

MR-K